

A nonprofit szektor érdekképviseletének megoldása*

A magyarországi nonprofit szektor méretének és súlyának az utóbbi tíz évben lezajlott növekedésével párhuzamosan egyre inkább előtérbe került a szervezetek részéről megfogalmazott igény a szektor hivatalos érdekképviseletének megoldására. A szektorra vonatkozó jogi, gazdasági szabályozás, az adókedvezmények megállapítása, az állami hozzájárulás mértéke és mikéntje, a külföldi támogatások felkutatása, elérhetősége - különös tekintettel az európai integrációs folyamat eredményeként hazánk szervezetei számára is hozzáférhető források bővülésére - mind olyan kérdés, mely a szektor jelentős részét érinti, nem is beszélve az ezekkel kapcsolatos döntések következményeiről. Joggal vetődik fel a szervezetekben az igény arra, hogy ezen döntések előkészítésébe bevonják őket, véleményüket kikérjék, javaslataikat a döntéshozók figyelembe vegyék, érdekeiket megfelelő módon képviselhessék. Ezzel a céllal ugyan több - egymással esetenként együttműködő vagy éppen vetélkedő - különböző, területi, tevékenységi alapon létrejött szövetség is működik, azonban olyan szervezet, mely a szektor egészének képviseletét látná el, nincsen. A politikai vezetés nem zárkózik el attól, hogy a szektort érintő kérdések megoldásába bevonja annak képviselőit. Ezzel kapcsolatban számos pozitív kezdeményezés történt. A Parlamentben külön bizottság foglalkozik a civil ügyekkel, a Miniszterelnöki Hivatalban a témával foglalkozó szakfőosztály alakult, megindították az országos Civil Ház programot stb. Ugyanakkor nem várható el, hogy a mindenkori hatalom, ha tárgyalóasztalhoz szeretné ültetni a "civil szektort", egyszerre valamennyi nagyobb tömörülést meghívja, netán maga határozza meg, hogy közülük ki hivatott képviselni a szektort.

Tudjuk azonban azt is, hogy eddig valamennyi - a szektor egészét összefogó szervezet, kamara, intézmény felállítását célzó - javaslat, tervezet már az elképzelések szintjén kudarcba fulladt, megvalósításukra még kísérlet sem történt. A szervezetekben jogosan él a félelem és a bizalmatlanság egy esetleges központilag létrehozott "nonprofit hatóság" felállításával szemben, ugyanakkor a jelenleg tevékenykedő valamelyik csúcsszervezet előtérbe kerülését, kiemelését egy majdani hierarchikus rendszer kiépüléseként és saját függetlenségük elvesztéseként értékelnék, következésképpen valószínűleg nem támogatnák.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a szektor meglehetősen heterogén, a szervezetek nagy része olyan tevékenységet folytat, melyre a szabályozások, adótörvények, kedvezmények változása gyakorlatilag semmiféle hatással nincsen, így saját érdekképviseletre nem tartanak igényt. Így bármiféle kötelezettséggel, aktív részvétellel járó szektorszintű összefogás kezdeményezése ellenérzéseket és tiltakozást váltana ki belőlük, saját zártkörű működésük nyilvánossá tételétől, adminisztrációs terheik növekedésétől tartva.

Mindezek az érvek és ellenérvek korántsem teljes felsorolása mellett úgy véljük, lehetne olyan megoldást találni, mely minden érdekelt elvárásainak megfelelne. A következőkben felvázolunk egy elképzelést, melyről természetesen nem gondoljuk, hogy azonnal és eredeti formájában megvalósítható lenne, vagy hiánytalanul kielégítené az érintettek többségének igényét. Célunk egyrészt a - különböző fórumokon újból és újból felmerülő - téma "ébredtartalása", másrészt olyan szakmai vita elindítása, melynek eredményeképpen megszülethetne egy koncepció, amely már a gyakorlatba is átültethető lenne. Nem térünk ki az egyes javaslatok technikai megoldásának részletezésére, mert hiszen azok végiggondolását és kidolgozását csak egy általánosan és elméleti szinten elfogadott változat körvonalazódása után - arra hivatott szakemberek által - látjuk érdemesnek.

Elgondolásunk középpontjában nekünk is egy szervezet szerepel, azonban a hangsúlyt nem a jogi értelemben vett szervezetiségre, sokkal inkább annak legitimitására helyeznénk. Mind az állami szervek, mind a szektor - legalábbis érdekelt - szervezeteinek szemében egy ilyen - nevezzük egyelőre így - Nonprofit Tanácsnak a szektor legitím képviselőjének kell lennie. Ez véleményünk szerint maradéktalanul csak akkor valósulhat meg, ha a Tanács tagjainak mandátuma van, vagyis választás útján kerültek a szervezetbe. Szavazati joga alanyi alapon valamennyi hivatalosan bejegyzett, működő jogi személy nonprofit szervezetnek lenne, mégpedig egy-egy, mérettől, tevékenységtől függetlenül. A szervezeteket önkéntes alapon - nyilvános - választói címjegyzékbe vennék. Ennek egyetlen feltétele a bírósági bejegyzési határozat megléte. (Hozzáteszem, hogy egy ilyen címjegyzék a későbbiekben olyan funkciót is betölthetne, hogy az ezen való szereplés a szervezet de facto és de iure létezését is igazolná, a különböző pályáztató

szervezeteknek így nem kellene valamennyi pályázat esetében az összes pályázó hivatalos dokumentumait bekérni és megvizsgálni, elegendő lenne a címjegyzéket megnézni.) A tanács tagjainak nem feltétlenül szervezeti vezetőknek, sokkal inkább jogi, gazdasági szakembereknek kell lennie, hiszen feladatuk a - szektor megbízásából - a szektor hivatalos, professzionális képviselője, érdekeinek védelme, lobbizás. Mindezt megfelelő ellenszolgáltatásért tennék. A meghatározott létszámú tanácsba tehát választás útján, meghatározott időtartamra lehet bekerülni. A jelöltek listás szavazással választanak, vagyis valamennyi szervezet megjelölhet a listán annyi személyt, ahány főből a tanács áll. A tanácsba a legtöbb szavazatot kapott személyek kerülnek be. Természetesen a tanács hatásköre szigorúan meghatározott, tárgyalási és döntési joguk csak a szabályzatban meghatározott kérdésekre terjedne ki. A tanács munkájáról, eredményeiről rendszeres nyilvános beszámolót adna. A tanács létrehozásáról törvény rendelkezne, mely pontosan meghatározná tevékenységét, illetve hogy milyen jogosítványokkal (tanácskozási jog, törvénymódosítás kezdeményezése stb.) rendelkezik. A tanács működéséhez megfelelő háttérintézményre lenne szükség, mely elvégezné a szükséges adminisztratív, illetve kutatási, információgyűjtési tevékenységet is. A tanácsnak a nonprofit szervezetekkel szemben semmiféle hatósági jogköre nem lenne, a választói címjegyzék kezelése nem ruházná fel semmiféle ezzel kapcsolatos döntés meghozatalára. A tanács és háttérintézménye viszont bizonyos szolgáltatásokat is nyújthatna (jogi, pályázati segítségnyújtás). A tanács ellátná emellett a magyar nonprofit szektor hivatalos külhoni képviselőjét is.

A tanács működésének anyagi hátterét - úgy gondoljuk, ez sarkalatos kérdés - nem a nonprofit szervezetek, hanem az állam biztosítaná, törvényi szinten előre meghatározott költségvetési keretből. Ez kizárná egyfelől azt, hogy a tanács a nagy pénzügyi háttérrel rendelkező nonprofit szervezetek anyagi függőségében dolgozzon, másfelől pedig megakadályozná, hogy a mindenkori politikai vezetés saját befolyása alá kerüljön.

A tanács és intézménye - mint a hazai nonprofit szektor tudományos központja - elláthatna kutatási, oktatási feladatokat is, akár bizonyos keretek között - nonprofit alapon - vállalkozási tevékenységet is folytathatna. Mindezek hozzájárulnának saját működésének finanszírozásához.

Röviden ez lenne elgondolásunk lényege. Mint azt az előzőekben megírtuk, ez csak egy gondolat. Reméljük azonban, hogy ez a gondolat másokat is gondolkodásra készítet, és előbb-utóbb ezekből kialakulhat egy olyan megoldás, amely a gyakorlatban is megvalósíthatóvá válik. Ehhez azonban az szükséges, hogy a szektorban és a szektorért evékenykedő vezetők, kutatók és nem utolsósorban a döntéshozók érdemben is foglalkozzanak a kérdéssel.

Budapest, 2001. május

- [Somai József: Rendszert teremteni a civil szférában](#)
- [Bereczki Kinga: Hozzászólás Somai József Rendszert teremteni a civil szférában című írásához](#)
- [Bodó Barna: Civil önépítkezés](#)
- [Farkas Éva: Civilek együtt](#)
- [Farkas Miklós: Az érdekegyeztetés, érdekérvényesítési szolidaritás és partnerségi kapcsolatok kialakításának jelentősége a civil szerveződésben](#)
- [Dr. Fleisz János: Hozzászólás](#)
- [Kósa András László: A romániai magyar civil szféra természetrajzához](#)
- [Kötő József: A civil társadalom erői felszabadításának egy lehetséges útja](#)
- [Lőrincz Zsuzsanna: Hozzászólás Somai József vitaindító írásához](#)
- [Szenkovics Dezső: A civil szervezetek helye és szerepe a társadalomban](#)
- [Sebestyén István: A nonprofit szektor érdekképviselőjének megoldása](#)
- [Bárdi Nándor: Önszerveződés és önreflexió a két világháború közötti magyar kisebbségtörténetben](#)
- [A Népies Irodalmi Társaság Politikai Osztályának tájékoztatója a romániai magyarság megszervezéséről és a népkisebbség helyzetének tanulmányozásáról \(1924\)](#)
- [Jancsó Benedek feljegyzése az erdélyi kulturális és társadalmi akciókról \(1926\)](#)
- [Sulyok István tervezete az EMKE átalakítására \(1926\)](#)
- [Sulyok István tervezete magyar kultúrhivatal felállítására \(1927\)](#)
- [Sulyok István: Az erdélyi magyarság társadalmi szervezete](#)
- [Sulyok István: A magyar könyv Erdélyben](#)
- [Kovács György: Gyalogszerrel a Székelyföldön](#)
- [Constantin Iordachi: A nemzet újrarajzolt határai: A magyar "státustörvény" és Románia kettős állampolgárságra vonatkozó politikája a Moldovai Köztársaságban](#)

- [Juan J. Linz: Nemzetépítés és államépítés](#)
- [Charles Taylor: Nacionalizmus és modernitás](#)
- [Sorbán Angella - Nagy Kata: Beszélgetések a státustörvényről Erdélyben](#)
- [Veress Emőd: Végrehajtás és döntéshozás viszonya a helyi közigazgatásban. Miért beteg Romániában a helyi közigazgatás?](#)
- [Szász Alpár Zoltán: A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve](#)
- [Nagy Csongor István: A romániai kisebbségi jog 1945 és 1989 közötti történetének tendenciái, különös tekintettel a romániai magyarság történetére \(2.\)](#)

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék